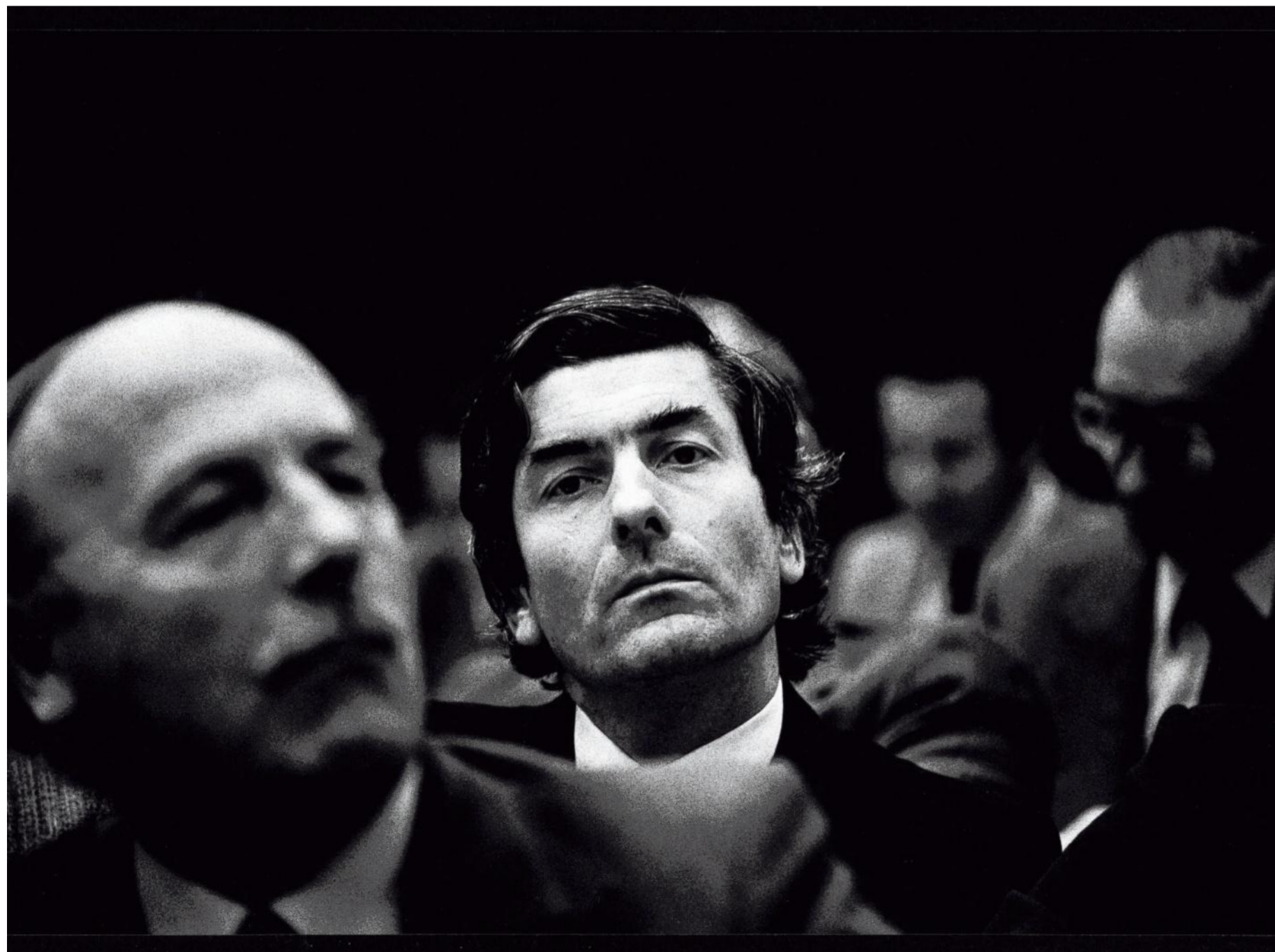

Toeschouwers bij Feyenoord-Ajax in de Kuip, 1969.

Ruud Lubbers als Tweede Kamerlid voor de KVP, ca 1978.

RECENSIEFOTOGRAFIE

Meester van het onbewaakte moment

Vincent Mentzel liet Nederland in de spiegel kijken gedurende zijn veertig jaar als staffotograaf van NRC. Een tentoonstelling in het Rijksmuseum laat zien hoe hij politici in beeld bracht als ze hun schild lieten zakken.

Tekst **Milo Vermeire** Foto's **Vincent Mentzel**

Voor velen is de tentoonstelling *Vincent Mentzel* waarschijnlijk een feest der herkenning. Voor jongere kijkers zal het eerder een opfriscursus geschiedenis betekenen. In zijn bijna veertig jaar lange loopbaan als staffotograaf van NRC heeft Vincent Mentzel (1946) de blik van Nederland op de wereld, en met name op de Haagse politiek, mede bepaald. Zijn foto's van politici, historische demonstraties en maatschappelijke omwentelingen in het buitenland vonden via de krant meteen een groot publiek.

Het Rijksmuseum toont in twee zalen een bescheiden tentoonstelling met 75 foto's uit het oeuvre van de fotojournalist. De selectie is afkomstig uit de 2300 foto's die het museum al in 2011 verwierf uit het persoonlijk archief van Mentzel.

Halverwege de jaren zestig fietste Mentzel als beginnend fotojournalist door Rotterdam op zoek naar nieuws. 's Avonds bracht hij de „foto's in envelopjes" naar de krantenredacties zodat ze hopelijk de volgende dag zouden worden gepubliceerd. Zo werkte hij een tijdje als freelancer totdat hij 1973 de prijs voor de Beste Nederlandse Persfoto won. World Press Photo bekroonde zijn foto van Joop den Uyl die tijdens een verkiezingsbijeenkomst van de PvdA met getuile lippen zijn vinger opsteekt vanachter de microfoon. Kort daarna werd Mentzel door NRC *Handelsblad* benaderd om daar - als eerste én laatste fotograaf - in vaste dienst te komen. Hij bleef er werken tot begin 2011, een paar maanden na zijn pensioen.

Hand in hand

De tentoonstelling in het Rijksmuseum is losjes onderverdeeld in de verschillende aandachtsgebieden uit Mentzels carrière. Een van de wanden hangt vol met politici van een voorbije tijd: Joop den Uyl met zijn hoofd in zijn hand, Hans Wiegel zichtbaar genietend van het politiek spel in de Tweede Kamer en een jonge Ruud Lubbers. De meest in het oog springende foto hier is die van Den Uyl die hand in hand loopt met Rashidi Kawawa, oud-minister-president van Tanzania. De silhouetten zijn met licht en donker extra geaccentueerd, wat van de twee minister-presidenten een filmisch duo maakt. De indrukwekkendste foto aan deze wand is het portret van de oud-minister van Buitenlandse Zaken, Chris van der Klaauw, die ligt te slapen in het regeringsvliegtuig onderweg van Syrië naar Nederland. Mentzel bracht de minister bijna vertederend in beeld, op een onbewaakt moment in het politieke schouwspel.

Dat hij dicht bij de macht stond, blijkt niet alleen uit die foto van een slapende minister. Ook zijn foto's van de jonge koningin Beatrix zijn iconisch geworden door de ontwapenende glimlach die Mentzel haar wist te ontlokken. Een ander portret van Beatrix werd de basis voor een postzegel.

Als Mentzel begin jaren tachtig zijn nabijheid tot de macht en Den Haag als ongemakkelijk

begint te ervaren verlegt hij zijn aandacht naar fotoreportages in het buitenland. De tentoonstelling toont naast zijn verslagen van anticommunistische rellen in Portugal in de jaren zeventig en de foto's die hij in Iran maakte na de revolutie ook reportages uit China. Zo versloeg Mentzel in 1989 de uiteindelijk bloedig neergeslagen protesten op het Tiananmenplein.

Laag in aanzien

De tentoonstelling probeert via het werk van Mentzel ook een verhaal te vertellen over de ontwikkeling van de fotojournalistiek in het algemeen - zij het vluchtig. Het duurde een tijd voordat de fotografie een belangrijke rol ging spelen in de krant en het vak van persfotograaf bleef nog lange tijd laag in aanzien staan.

Mentzel wordt in de tentoonstelling bestempeld als 'nestor' van de nieuwsfotografie en neergezet als belangrijke aanjager van het vak. Daarbij verliezen de curatoren van het Rijksmuseum niet uit het oog dat Mentzel misschien juist het gouden tijdperk van zijn vak heeft meegemaakt: een fotojournalist in vaste dienst is tegenwoordig bijna onvoorstelbaar.

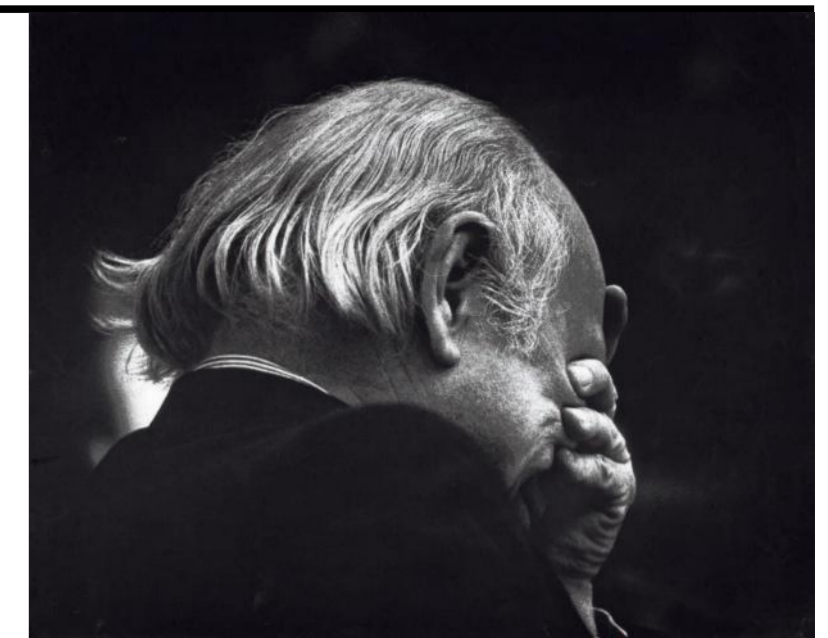
Vincent Mentzel wordt in het Rijksmuseum bestempeld als nestor van de fotojournalistiek en belangrijke aanjager van het vak

Hoewel de tentoonstelling in een beperkte ruimte veel laat zien, lijken de gemaakte keuzes soms arbitrair. Waar zijn bijvoorbeeld de foto's die Mentzel in Suriname maakte? Ook de twee kleine wanden met Mentzels portretfotografie vragen eigenlijk alleen maar om méér. Een duidelijker focus was wenselijk geweest, nu lijkt het een overzichtstentoonstelling waarin net iets te veel gaten vallen.

Dramatisch

Ooit opgeleid door de bekende theaterfotograaf Maria Austria is Vincent Mentzel altijd het theatrale in de mens blijven zien. Met name in zijn close-ups van politici en bekendheden is goed te zien hoe hij sterke accenten legt met licht en donker voor dramatisch effect. Mentzel gaf zijn persoonlijke draai aan de persfotografie in Nederland. Hij wist vaak net die ene foto te maken op het moment dat politici hun schild lieten zakken. Als een ware meester van het onbewaakte moment.

Het Rijksmuseum heeft in samenwerking met het Nederlands Fotomuseum en Museum Hilversum de publicatie 'Vincent Mentzel. Foto's' uitgegeven. In Museum Hilversum is tot en met zondag 6 februari de tentoonstelling 'Vincent Mentzel, fotograaf van de macht' te zien.

Joop den Uyl, 1976.

Holland Pop Festival in het Kralingse Bos, 1970.

Koningin Beatrix tijdens de fotoshoot voor de Nederlandse Munt, 1980.

●●●●○
Tentoonstelling
Vincent Mentzel
in het Rijks-
museum,
t/m 6 juni 2022
rijksmuseum.nl